Bahasa Somali

Bahasa Somali (**Af Soomaali**) adalah ahli dari rumpun Cushitik Timur dari keluarga Afro-Asia. Ia dituturkan kebanyakannya di Somalia (termasuk kawasan berpecah dari Somaliland) dan bahagian berdekatan Djibouti (majoriti), Habsyah dan Kenya. Penuturnya dikenali sebagai Orang Somalia. Disebabkan perang saudara dan diaspora, penutur didapati seluruh dunia. Jumlah sebenar penutur tidak diketahui tetapi dianggarkan menjadi 10 juta mana-mana sahaja hingga 16 juta. Satu rencana dari Majlis Pelarian meletakkan jumlah pada tujuh juta orang Somalia, satu juta di rantau Ogaden Habsyah, dan 300,000 di Kenya.[1] Ethnologue menganggarkan 7.78 juta penutur di Somalia dan 12.65 juta penutur seluruh dunia.[2] Bagaimanapun, populasi Somalia dianggarkan menjadi 8.8 juta kini; satu juta lebih lagi penutur lebih dari anggaran Ethnologue.[3] Populasi lain dianggarkan dibuat oleh Universiteitsbibliotheek Utrecht Belanda meletakkan populasi orang Somalia antara 10 hingga 15 juta.[4] Bergabung dengan ramai komuniti mastautin antarabangsa, ia sukar untuk dapat jumlah spesifik penutur orang Somalia, tetapi suatu tempat antara 10 hingga 16 juta seluruh dunia adalah anggaran berpatutan.

Bahasa Somali	
af Soomaali	
Asli di	Somalia, Habsyah, Djibouti, Kenya komuniti penting di Eropah, Amerika Utara, dan Yaman.
Penutur asli	10-16 juta asli dan sekurang-kurangnya 500,000 penutur bahasa kedua. (*tiada tarikh*)
Keluarga bahasa	Afro-Asia ▪ Cushitik ▪ Timur ▪ **Bahasa Somali**
Status rasmi	
Bahasa rasmi di	Somalia, Somaliland
Kod bahasa	
ISO 639-1	so
ISO 639-2	som
ISO 639-3	som

Somalia

Rencana ini adalah sebahagian dari siri:
Budaya Somalia

- Islam di Somalia
- Bahasa Somali
- Sejarah Somalia
- Pawagam Somalia

- Muzik Somalia
- Kesusasteraan Somalia
- Penulis Somalia
- Masakan Somalia
- Ekonomi Somalia
- Ketenteraan Somalia
- Shax (papan mainan)
- Lagu kebangsaan Somalia
- Matawang Somalia
- Cuti umum

Negara lain - **Portal Budaya**

pralihat · bincang · sunting (https://ms.wikipedia.org/w/index.php?title=Templat:Budaya_Somalia&action=edit)

Isi kandungan

Pengelasan

Taburan geografi

Status rasmi

Loghat

Fonologi

Tatabahasa

Sistem tulisan

Rujukan

Pautan luar

Nota

Pengelasan

Somali merupakan bahasa Afro-asia, dari rumpun Cushitik Timur. Ia adalah paling berkait rapat dengan Oromo dan Afar. Somali telah meminjam sebilangan kata dari Arab sejak kedatangan Islam, utamanya di domain keagamaan. Ia juga telah meminjam kata dari Inggeris dan Itali dari zaman kolonial.

Pembelajaran akademik Somali bermula diterbitkan sekitar 1900. Ilmiawan penting kemudian adalah Abraham, Andrzejewski dan Saeed. Berbanding dengan bahasa Cushitik lain, Somali relatifnya didokumenkan-baik.

Taburan geografi

Bahasa Somali dituturkan terutamanya di Somalia, Ethiopia Timur, Djibouti, dan Kenya, tetapi penuturnya boleh didapati di seluruh dunia kerana Perang Saudara Somali. Komuniti-komuniti Somali antarabangsa termasuk tetapi tidak terhad kepada Timur Tengah, Eropah, Amerika Syarikat, dan Australia.

Status rasmi

Bahasa Somali ialah bahasa kebangsaan Somalia. Walaupun tidak merupakan bahasa rasmi di Djibouti, Ethiopia, dan Kenya, bahasa Somali adalah penting di negara-negara ini.

Loghat

Saeed (1999) membahagikan loghat-loghat bahasa Somali kepada tiga buah kumpulan utama:

1. Somali Utara atau Somali Tengah-Utara, juga dikenali sebagai bahasa Somali Biasa atau Somali Piawai;
2. Benaadir atau Somali Pantai;
3. Maay.

Loghat Somali Biasa ialah loghat yang paling banyak digunakan. Ia dituturkan di kebanyakan kawasan Somalia dan wilayah-wilayah bersebelahan (Ethiopia, Kenya, dan Djibouti), serta juga oleh stesen-stesen penyiaran di Somalia dan dalam penyiaran-penyiaran bahasa Somali yang berasal dari luar negeri.

Loghat Benaadir atau Somali Pantai dituturkan di pantai Benadir (dari Cadale ke bahagian selatan Barawa, termasuk juga Mogadishu), dan di daerah pedalaman yang berhampiran. Loghat-loghat dalam kumpulan Benaadir mempunyai fonem-fonem tambahan yang tidak wujud dalam loghat Somali Biasa.

Puak-puak Digil dan Mirifle (kekadang dipanggil Rahanweyn) tinggal di kawasan-kawasan selatan Somalia. Loghat mereka yang terpenting ialah Maay. Penyelidikan terkini (Diriye Abdullahi, 2000) telah menunjukkan bahawa walaupun loghat-loghat mereka dahulu digolongkan bersama-sama dengan bahasa Somali, ia tidak dapat difahami oleh sesetengah penutur bahasa Somali. Salah satu perbezaan yang utama antara loghat-loghat Digil dan Mirifle dengan bahasa Somali ialah ketiadaannya bunyi farinks. Gelungan /ɖ/ juga digantikan dengan /r/ dalam sesetengah kedudukan.

Loghat-loghat yang lain dalam kategori ini ialah Jiido, Dabare, Garre, dan Tunni Tengah. Antara ini, loghat Jiido ialah loghat yang paling tidak difahami oleh para penutur Somali.

Fonologi

Rencana utama: Fonologi Somali

Bahasa Somali mempunyai 22 fonem konsonan, termasuk sekurang-kurangnya satu fonem pada setiap daerah artikulasi dalam carta Abjad Fonetik Antarbangsa, kecuali untuk konsonan epiglotis. Ia mempunyai 20 fonem vokal tulen dan 20 diftong yang berlaku di pangkal dan belakang, serta juga dalam pasangan panjang dan pendek.

Bahasa Somali menggunakan sistem nada yang biasa dikelaskan sebagai sistem aksen nada. Ia juga mempunyai keselarasan vokal depan-belakang bagi kata-kata dasarnya.

Tatabahasa

Bahasa Somali ialah sebuah bahasa aglutinatif. Kategori-kategori tatabahasanya yang asas ialah:

- Kata nama
- Kata ganti nama klitik
- Kata kerja

- Kata adjektif
- Adposisi karyaan
- Penentu
- Kata fokus
- Penanda jenis ayat
- Kata penghubung
- Adverb

Somali mempunyai beberapa strategi untuk menunjukkan di mananya tujuan, minat, atau tumpuan dalam sesuatu frasa: ulasan judul atau binaan fokus. Perkataan-perkataan *baa*, *ayaa*, dan *waxaa* menumpukan pada kata nama dan frasa kata nama.

Contoh:

1. John baa baxay - John *Tumpuan* (baa) keluar
2. John ayaa baxay - John *Tumpuan* (ayaa) keluar
3. Waxaa baxay John - *Tumpuan* (waxaa) keluar John

Oleh itu, perkataan-perkataan *baa*, *ayaa*, dan *waxaa* secara tidak sedar menimbulkan soalan tentang siapa yang keluar dan dengan itulah, terdapat kata namanya.

Somali juga mempunyai perkataan *waa* yang menumpukan pada kata kerja dan frasa kata kerja.

Contoh:

- John waa baxay - John *Tumpuan* (waa) keluar

Waa berbeza dengan tumpuan yang lebih awal kerana ia menimbulkan soalan tentang apakah yang dibuat oleh John dan dengan itulah, terdapat kata kerjanya.

Ayat-ayat dalam bahasa Somali biasanya mempunyai urutan [Subjek-Objek-Kata Kerja]] (SOV). Kata nama mempunyai tanda-tanda nada yang berbeza untuk nombor, jantina (lelaki atau perempuan), dan kes atau peranan dalam ayat. [1] (https://www.nvtc.gov/lotw/months/july/somali.html)

Sistem tulisan

Lihat juga: Persoalan bahasa dan kenal huruf untuk matlumat lanjut tentang pemilihan skrip.

Terdapat sekurang-kurangnya empat jenis sistem tulisan yang berbeza yang dicipta untuk bahasa Somali:

- tulisan Wadaad, abjad berasaskan bahasa Arab;
- abjad berasaskan Latin;
- dua abjab asli, iaitu skrip Osmanya dan skrip Borama.

Sebelum zaman penjajahan, orang-orang Somalia yang terpelajar dan persaudaraan agama menggunakan skrip Arab (umpamanya surat Sayyid Mohammed Abdullah Hassan kepada seorang cendekiawan yang menganiayainya ditulis dalam skrip Arab. Kitab al-Quran diajar di seluruh Somalia dan oleh itu, mendedahkan orang-orang Somalia kepada abjad Arab sejak dari masa kecil lagi. Bahan-bahan yang ditemui pada tahun 1940 yang terdiri terutamanya daripada surat-surat kuno dan inskripsi-inskripsi kubur

menunjukkan bahawa bahasa Somali ditulis dengan abjad Arab, seperti dengan bahasa Urdu dan bahasa Parsi. Tetapi kesemua ini tidak "dikodifikasi" dan menimbulkan soalan-soalan tentang takat penggunaannya. Oleh itu, penyiasatan yang lebih lanjut diperlukan.

Abjad Osmanya dicipta oleh Cismaan Yuusuf Keenadiid pada dekad 1920-an. Selepas sebuah perdebatan yang berpanjangan, skrip berasaskan abjad Latin akhirnya diterima sebagai skrip rasmi pada tahun 1972 dan terangkum dalam sebuah rancangan kenal huruf yang lebih besar.

Abjad Latin Somali yang mengikut urutan abjad Arab adalah seperti yang berikut:

', B, T, J, X, KH, D, R, S, SH, DH, C, G, F, Q, K, L, M, N, W, H, Y, A, E, I, O, U.

Unsur-unsur abjad Somali yang berikut bukannya simbol-simbol Abjad Fonetik Antarabangsa (IPA) dalam versi huruf kecilnya atau mempunyai nilai yang menyimpang daripada simbol IPA:

- ' - /ʔ/
- J - /tʃ/
- X - /ħ/
- KH - /χ/
- SH - /ʃ/
- DH - /ɖ/
- C - /ʕ/
- Q - /ɢ/
- W - /w/ atau unsur kedua dalam diftong
- Y - /j/ atau unsur kedua dalam diftong
- A - /æ/ atau /ɑ/
- E - /e/ atau /ɛ/
- I - /i/ atau /ɪ/
- O - /ɷ/ atau /ɔ/
- U - /ʉ/ atau /u/

Abjad Latin Somali tidak menggunakan tiga huruf abjad Latin, iaitu P, V, dan Z, tetapi mempunyai tiga dwilambang konsonan, DH, KH, dan SH. Nada tidak ditandai dan hentian glotis pangkal kata juga tidak ditunjukkan.

Terdapat padanan satu-dengan-satu antara grafem dan fonem. Vokal panjang ditulis dengan menggandakan vokal tetapi perbezaan antara vokal depan dengan vokal belakang tidak digambarkan. Diftong dilambangkan dengan menggunakan Y atau W sebagai unsur kedua (AY, AW, EY, OY and OW), dan diftong panjang ditunjukkan dengan vokal pertama digandakan. Tidak adanya ortografi terpiawai dan oleh itu, terdapat kelainan-kelainan, khususnya *-ay* dan *-ey* yang boleh ditukar ganti secara bebas pada akhir perkataan.

Huruf besar digunakan untuk nama dan pada permulaan ayat.

Rujukan

- Diriye Abdullahi, Mohamed. 2000. *Le Somali, dialectes et histoire*. Tesis Ph.D., Université de Montréal.

- Saeed, John Ibrahim. 1993. *Somali Reference Grammar.* Springfield, VA: Percetakan Dunwoody.
- Saeed, John Ibrahim. 1999. *Somali*. Amsterdam: John Benjamins.

Pautan luar

Wikipedia ***Bahasa Somali***, ensiklopedia bebas

- Laman web *Ethnologue:* Laporan tentang Somali (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=som)
- Kamus bahasa Somali-Inggeris Komprehensif (http://www.somalism.com/dictionary.html)
- Kamus bahasa Somali - Inggeris (http://www.websters-online-dictionary.org/definition/Somali-english/)
- Laman web *Omniglot:* Abjad Osmanya dan Latin Somali (http://www.omniglot.com/writing/somali.htm)
- Osmanya dipertimbangkan untuk Set Askara Sejagat (http://somalinet.com/library/osmaniya/?show=micheal_int)
- Laman web *PanAfrican L10n:* Somali (http://www.panafril10n.org/wikidoc/pmwiki.php/PanAfrLoc/Somali)

Nota

1. Latar belakang kumpulan pelarian utama ke UK (http://languages.refugeecouncil.org.uk/top_navigation/Language_profiles.htm) Majlis Pelarian
2. Ethnologue: Somalia (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=som) Ethnologue.com
3. Bukufakta Dunia CIA: Somalia: Orang (https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/so.html#Orang) CIA
4. Data demografikal bersejarah SOMALIA dari seluruh negara (http://www.library.uu.nl/wesp/populstat/Africa/somaliac.htm) Universiteitsbibliotheek Utrecht

Diambil daripada "https://ms.wikipedia.org/w/index.php?title=Bahasa_Somali&oldid=4206973"

Laman ini kali terakhir disunting pada 03:38, 26 November 2017.

Teks disediakan dengan Lesen Creative Commons Pengiktirafan/Perkongsian Serupa; terma tambahan mungkin digunakan. Lihat Terma Penggunaan untuk butiran lanjut.